

Strategi för att öka kvaliteten i förskolan

Inledning

I Solna stads verksamhetsplan och budget för 2017 har barn- och utbildningsnämnden och kommunstyrelsen fått i uppdrag att ta fram en strategi för att öka kvaliteten i förskolan. Strategin har arbetats fram av barn- och utbildningsförvaltningen med stöd av stadsledningsförvaltningen.

Strategin för att öka kvaliteten i förskolan är ett styrdokument, som utgår från de lagar och regler som styr förskolan, d v s skollagen, förordningar och läroplaner samt den vision och de mål som finns formulerade i Solna stads verksamhetsplan och budget. Strategin är ett styrande dokument och omfattar Solnas stads kommunala förskolor, som lyder under barn- och utbildningsförvaltningen. Strategin ska uppdateras varje mandatperiod och denna strategi gäller under perioden 2018 - 2022.

Alla barn i Sverige har rätt till en förskola av god kvalitet. Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs enligt styrdokumentet, vilket betyder att denne ansvarar för att det finns fungerande system för att leda verksamheten mot de nationella målen¹.

I likhet med skolinspektionen definierar barn- och utbildningsförvaltningen begreppet kvalitet i förskolan på följande sätt:

- **Resultatkvalitet** som rör mål och resultat, det vill säga om verksamheten uppnår det som eftersträvas.
- **Processkvalitet** handlar om den pedagogiska verksamhetens inre arbete, det vill säga vad som sker i de processer som äger rum i förskolan.
- **Strukturell kvalitet** handlar om verksamhetens yttre villkor. Hit hör till exempel personalens kompetens, personaltäthet, barngruppernas storlek och sammansättning och material.
- **Servicekvalitet** anger hur vårdnadshavarna uppfattar verksamheten och där målet är att de ska vara nöjda.

Dessa kvalitetsområden utgör grunden i förskolans systematiska kvalitetsarbete och bildar en helhet, som är viktig för kvaliteten i förskolan. Genom att använda dessa begrepp som verktyg för analys skapas förståelse för hur en verksamhet där barns välmående, lärande och utveckling i förskolan står i fokus.

1) https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2017/styrning-och-ledning-forskolan/huvudmannens_styrning_forskola_2017_skolinspektionen.pdf

Syfte och mål med strategin

Kvaliteten i Solnas förskolor ska förbättras. De insatserna som görs i Solna stads utvecklingsarbete i förskolorna ska bygga på forskning och beprövad erfarenhet. Målsättningen är att barnens trygghet i förskolan ska öka och att barnen ska vara väl förberedda för övergången till förskoleklass/skola. Målet är också att förskolans arbete, tillsammans med fritidshemmens och grundskolornas arbete, ska leda till att varje elev efter genomgången grundskola har god läsförståelse.

Strategi

Arbetet med ökad kvalitet i förskolan fokuserar i huvudsak på fyra huvudområden; systematiskt kvalitetsarbete, organisation, lärmiljö och kompetens. Utifrån dessa huvudområden har tio specifika utvecklingsstrategier identifierats, som viktiga för att uppnå målet om att förbättra kvaliteten:

- 1 Tydligt pedagogiskt ledarskap
- 2 Tydliga mål och förväntningar i förskolans olika professioner
- 3 Kompetensutveckling genom kollegialt lärande
- 4 Systematiskt kvalitetsarbete på alla nivåer
- 5 Organisation för kvalitet
- 6 Pedagogisk dokumentation
- 7 Utveckla undervisningen
- 8 Säkra kompetensförsörjningen
- 9 Förstärka värdegrundsuppdraget
- 10 Stödjande processer för lärande

1 Tydligt pedagogiskt ledarskap

Barn- och utbildningsförvaltningen ska arbeta för att stärka förskolecheferna så att de gemensamt kan ta ansvar för förskolans uppdrag. Förvaltningens nya organisation med områden ledda av områdeschefer syftar till att skapa förutsättningar för förskolecheferna att få bättre stöd i sitt uppdrag och en möjlighet att driva utvecklingen och förbättra kvaliteten på förskolorna. Förskolecheferna behöver organisera sin verksamhet så att möjlighet ges att ha fokus på kärnuppdraget, d v s det pedagogiska ledarskapet.

2 Tydliga mål och förväntningar i förskolans olika professioner

En tydlig ansvarsfördelning inom organisationen innebär att beslutsfattande och verkställighet vilar på tydliga roller och nivåer i organisationen. Barn- och utbildningsförvaltningen ska vara tydlig med vilka mål som styr verksamheten och vilka förväntningar som ställs samt säkerställa att organisationen har fokus på de nationella målen i läroplanen. I förslaget till ny läroplan för förskolan förtydligas de olika professionernas roller.

3 Kompetensutveckling genom kollegialt lärande

Kollegialt lärande definieras som ”en grupp människor som gemensamt delar och kritiskt undersöker sin egen praktik på ett kontinuerligt, reflekterande, samarbetande, inkluderande, lärandeorienterat och utvecklingsinriktat sätt”.²

Målet är att, genom att dela sina erfarenheter, förstärka och förbättra praktiken i förskolan, gynnar barnens lärande. Det är viktigt att syftet med det kollegiala lärandet är specificerat, till exempel att det ska gälla språkutveckling eller vilka digitala verktyg, som är lämpliga att använda i förskolans undervisning.³

Att organisera för att möjliggöra samspel och samförstånd i organisationen är en viktig framgångsfaktor för att öka kvaliteten i förskolan. Det behövs en organisation som möjliggör för pedagogerna att samarbeta om barnens lärande.

2) Håkansson & Sundberg Utmärkt Skolutveckling *Forskning om skolförbättring och måluppfyllelse s. 208*

3) Håkansson & Sundberg Utmärkt Skolutveckling *Forskning om skolförbättring och måluppfyllelse s. 210*

4 Systematiskt kvalitetsarbete på alla nivåer

Huvudmannen, förskolor och skolor ska bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete för att säkerställa verksamhetens kvalitet och likvärdighet med utgångspunkt i skollag, läroplan och andra skolförfattningar. Arbetet ska utgå från barnets bästa och barn- och utbildningsförvaltningens vision ”Alla barn och elever ska nå sin fulla potential”.

Det systematiska kvalitetsarbetet består av fyra faser:

- Uppföljning
- Analys och bedömning
- Planering
- Genomförande

För att öka kvaliteten i förskolan krävs det systematisk uppföljning och analys av verksamhetens måluppfyllelse av huvudman, förskolechef och pedagoger så att rätt åtgärder kan sättas in för att få barnen att nå längre i sitt lärande. Alla medarbetare, förskollärare, övrig personal och barn ska delta i arbetet. Även vårdnadshavare ska ges möjlighet att medverka.

För att stärka uppföljning och dialog mellan huvudman och förskolechefer hålls löpande resultatdialoger på olika nivåer i organisationen. För att ytterligare stärka möjligheterna till uppföljning har huvudmannen anställt tre områdeschefer, som ska stötta förskolorna i det systematiska kvalitetsarbetet och ha en tätare resultatuppföljning. Resultatuppföljning och analys ligger till grund för att organisera undervisningen.

Barn- och utbildningsförvaltningen kommer att arbeta med att stärka det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå för att bättre kunna identifiera utvecklingsområden och göra riktade insatser.

5 Organisation för kvalitet

Personalens kompetens, personaltäthet, barngruppernas storlek och sammansättning är viktiga komponenter när förskolans verksamhet organiseras.

Arbete i mindre grupper ger fördelar för samspel och kommunikation och gynnar på så vis möjligheten till lärande hos barnen. Genom att dela upp barnen i mindre grupper under så stor del av dagen som möjligt kan barnens lärmiljö förbättras.

Barn- och utbildningsförvaltningen kommer att fortsätta stötta förskolechefer och pedagoger i arbetet med att barnen får vistas i mindre sammanhang under så stor del av dagen som möjligt, utifrån varje förskolas behov och förutsättningar.

Enligt Skolverket är kompetens och utbildning de viktigaste faktorerna för kvalitet i förskolan. Verksamheten ska organiseras så att behöriga förskollärare planerar den pedagogiska dagliga verksamheten utifrån gällande styrdokument.

Personaltäthet, barngruppernas storlek och andelen behöriga förskollärare ska ses som en helhet för kvaliteten. Förskolechefen ska ta hänsyn till samtliga tre faktorer i organiseringen av verksamheten för att få en så god sammansättning som möjligt utifrån varje förskolas olika förutsättningar.

6 Pedagogisk dokumentation

Pedagogisk dokumentation kan användas som underlag för att bedöma verksamhetens kvalitet, måluppfyllelse och vilka utvecklingsbehov som finns. Genom den pedagogiska dokumentationen blir det möjligt att göra barnens läroprocesser synliga för barn, personal och vårdnadshavare. Genom att synliggöra barnets lärande kan pedagoger i förskolan tydliggöra nästa steg för barnets lärande, och därmed utveckla undervisningen.

7 Utveckla undervisningen

Lärandet ska baseras såväl på samspelet mellan pedagoger och barn som på att barnen lär av varandra. Barnen ska få stimulans och vägledning av pedagogerna för att genom egen aktivitet öka sin kompetens och utveckla nya kunskaper och insikter. Språket är det viktigaste verktyget för att barnen ska utvecklas i undervisningen. Behovet av att jobba språkutvecklande i alla ämnen är därför stort. Det arbete som pågår utifrån strategin för språkutveckling i Solnas förskolor och skolor fortsätter.

Digitaliseringen öppnar nya möjligheter för lärande i förskola. Det ger möjligheter till ökad variation, samarbete och individanpassning. För barn med ett annat modersmål än svenska eller barn med en funktionsnedsättning kan en digitaliserad lärmiljö höja kvaliteten och motivationen till lärandet. Barn kan hitta nya möjligheter att uttrycka sig samt utforska och uppfatta världen.

Genom att skapa konceptrum i förskolorna med en modern och miljövänlig lärmiljö skapas större möjlighet till anpassning utifrån verksamhetens förändrade behov.

8 Säkra kompetensförsörjningen

För att säkra kvaliteten i Solna stads förskolor fortsätter arbetet med att säkra kompetensförsörjningen. Rekryteringsarbetet innehåller tre viktiga beståndsdelar – urval, inflöde samt arbetsgivarvarumärke. Det arbetas aktivt med inflödet av kandidater genom att staden syns i sociala medier, vid relevanta mässor och att studenter, som genomför sin verksamhetsförlagda utbildning i stadens verksamheter. För att kvalitetssäkra urvalet av kandidater arbetas med en rad metoder såsom arbetsprover och rekryteringsträffar. Vidare har satsningar gjorts på att utbilda chefer i kompetensbaserad rekrytering samt förstärkning av centrala rekryterare, som avlastar cheferna i rekryteringsprocessen. Vad gäller arbetsgivarvarumärket arbetas med att identifiera vad som får medarbetare att trivas. Det har exempelvis gjorts satsningar på medarbetarskap och ledarskap och framöver planeras arbete med kompetensutveckling och arbetsmiljö.

9 Förstärka värdegrundsuppdraget

För att stärka trygghetsarbetet och ytterligare höja förskolornas kvalitet går samtliga pedagoger i Solna stad utbildningen "Alla Barn i Centrum – ABC för förskolan". Det är en utbildning framtagen av Karolinska Institutet, som har fokus på förhållningssätt och värdegrundsarbete. Utbildningen bygger på forskning kopplat till förhållningssätt och ambitionen är att pedagogerna ska få med sig en verktyglåda, som de kan använda i arbetet med barnen i förskolan.

10 Stödjande processer för lärandet

I skollagen framgår att barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges det stöd som deras speciella behov kräver och att barnets vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödinsatserna.

Barn- och utbildningsförvaltningen har inrättat ett Barnhälsoteam (BHT) som har i uppdrag att samverka för att varje barn ska få det stöd som de behöver i sin utveckling. Barnhälsoteamen träffas löpande och består av förskolechef, specialpedagoger samt personal från verksamheten. Under mötena får personalen verktyg för att anpassa verksamheten så att alla barn får möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar.

Genomförande och uppföljning

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för att barn och ungdomar mellan 1 – 16 år får sina behov av omsorg och obligatorisk utbildning tillgodosedda. Detta kan ske antingen inom ramen för Solna stads egna förskole- och grundskoleverksamheter eller genom att föräldrar väljer omsorg i andra kommuners eller enskilda huvudmäns regi. Det innebär att barn- och utbildningsnämnden är ansvarig för genomförandet av strategin för ökad kvalitet i förskolan i de kommunala förskolorna.

Arbetet med förbättrad kvalitet i förskolan följs upp inom stadens ordinarie styr- och uppföljningssystem. Utgångspunkten för styr- och uppföljningssystemet är en sammanhållen målstyrning, där kommunfullmäktige anger och följer upp mål, uppdrag och ekonomiska ramar för styrelse och nämnder. De övergripande målen följs upp och redovisas i delårsrapporter och i årsredovisningen till kommunfullmäktige.